

Francoski parlament vztraja na svojem stališču

Poslanci so se izrekli proti modifikaciji resolucije, ki zahteva revizijo dogovorov o vojnih dolgovih. Chautemps obvestil predsednika, da ne more sestaviti nove vlade. Boncour se pogaja s socialisti

Paris, 17. dec. — Upanje, da se bo Francija končno premislila in plačala zapadli obrok na svoje dolgove v Ameriki, se je razblinilo. Upanje je dajala optimistična deklaracija Camilla Chautempsa, pravosodnega ministra v strmojavljivi Herriotovi vladi. Toda Chautemps je sredi informiral predsednika Lebruna, da ne more sestaviti vlade.

V formalni izjavi Chautemps naglašala, da se je posvetoval s političnimi voditelji, toda dosegl ni ničesar. On je skušal pridobiti voditelje za kompromis glede vprašanja vojnih dolgov, ki bi zadovoljil parlament. Predsednik Lebrun je potem naprosil vojnega ministra Paul-Boncoura, naj on nadaljuje pogajanja glede sestave vlade.

Znak, da francoska zbornica ne bo revidirala svojega stališča, je bil podan včeraj na seji zborničnega odbora za zunanje zadeve, ki je diskusiral o vprašanju vojnih dolgov. Člani odbora so izjavili, da ne vidijo nikakega vzroka za revizijo njihovega stališča, ki ga izraža resolucija, katero sprejete v zbornici je rezultiralo v padcu Herriotove vlade.

Za pogajanja, katere vodi vojni minister Boncour, vlada veliko zanimanje. Nekateri politični opozovalci pravijo, da bo Boncour morda pridobil socialiste za kooperacijo. Socialisti so doslej odklanjali vsa vabila, naj sodelujejo v kabinetu, v katerem ne bi imeli glavne besede, v tem momentu pa izgleda, da se bodo premislili. Akoprav bi se Boncourjeva pogajanja izjalovila, bodo morda vseeno sodelovali z E. Daladierjem, ministrom za javna dela v Herriotovi vladi. Daladier je član levega krila v strani radikalnih socialistov.

Ako se bodo socialisti izrekli za sodelovanje, bodo skoro gotovo zahtevali izvajanje njihovega programa socialnih reform, ki zahteva med drugim podraževanje železnice in razorožitev.

Navali na čikaške pivnice se nadaljuje

Chicago. — V soboto je policija aretirala nadaljnjih 50 oseb med navalom na stanovanja, v katerih prodajajo domače pivo. Naval, ki traja že pet dni, je odredil župan Cermak, ki je ukazal policiji, da mora "očistiti" mesto butlegarjev, gangežev in banditov. V enem samem prostoru — 2358 Indiana ave., lastnik Harry Judy — je policija našla 200 steklenic piva, 23 pintov žganja in večjo zalogo vina. V stanovanju Chas. Lombarda, 2441 Prairie ave., so poleg pišave našli tudi 17-letno Louise Murn, ki je zadnje poletje izginila iz stanovanja svojega očima W. Hellmana, 2314 Blue Island ave.

Mehika namerava kupiti otok od Francije

Mexico City, 17. dec. — Mehiki senat je včeraj soglasno sprejel resolucijo, da Mehika kupi od Francije otok Clipperton v Pacifičnem morju, ki je malega pomena za Francijo, a velikega za Mehiko. Denar za nakup naj bi se dobil potom zbiranja proizvodnih prispevkov, vladni uslužbenci pa naj bi prispevali zaslužek enega dneva v mesecu v posebni sklad.

Deček obojen na smrt

Chicago. — James Varcha, star 17 let, ki je priznal, da je izvršil več roparskih umorov, je bil zadnji petek obojen na smrt na električnem stolu. Eksekucija se ima izvršiti 17. februarja.

ODKRITJE PROTIVLADNE ZAROTE V ARGENTINI

Dva bivša predsednika argentinske republike in več drugih aretiranih. Policija zasledila nad tisoč bomb in veliko zalogo municije

Buenos Aires. — 17. dec. — Policija je sredi v soglasju z vladno naredbo aretirala dva bivša predsednika argentinske republike, Yrigoyena in Alveara, moza, ki sta vladala deželo od l. 1916 do 1930, ter večje število drugih politikov. Vlada je zano naznanila odkritje zarote, katere cilj je bil strmojaviti sedanji režim.

Argentinski kongres se je tako sredi na izrednem zasedanju in razglasil izjemno stanje za vsa dežela. Arhetacije so bile izvršene potem, ko je policija odkrila v nekem posloju nad tisoč bomb in veliko zalogo municije ter orožja. Do odkritja je prišlo po naključju, ko je ena bomba eksplodirala v skladišču municije. Ko je policija prišla preiskovati, je našla tudi dokumente, ki so vsebovali načrte za umor visokih vladnih uradnikov v vseh krajih dežele. Policija je dalje ugotovila, da so ekstremisti, katerim je načeloval Yrigoyen, nameravali ugrabiti predsednika republike Augustina P. Justa, okupirati vladni arzenal v Buenos Airesu, poštni urad, policijski glavni stan, železniške postaje in druga javna poslopja. Vse je bilo pripravljeno, da revolva izbruhne jatočasno v kapitolu in provinčnih mestih.

Vojni minister je sredi podal izjavo, v kateri pravi, da armadna ni zapletena v zaroto. Med prominentnimi zarotniki, ki so bili aretirani, so Adolfo Guemes, voditelj radikalne stranke; poslanec Jose Maria Guierrez, Nestor Meana, bivši policijski inspektor, Ulises Cenillo, distriktni policijski načelnik; Honorio Pueyrredon, bivši argentinski poslanik v Združenih državah; Jose Tamborini, bivši minister za notranje zadeve; general Lelieper, bivši vojni minister, in general Cattaneo.

Cattaneo je priznal, da je on načeloval prevratnemu gibanju, pravi policija. On se je nedavno vrnil iz izgnanstva, kamor ga je bil poslal bivši predsednik Jostetnika na križarki Veitico de Mayo, ki odpluje danes proti otoku Martin Garcia. Nekateri drugi zarotniki se nahajata na krovu vojne ladje Libertad.

Včeraj so bile v teku velike policijske demonstracije v kapitolu, toda demonstrante so vojaške čete in policija razpršili. Vsa vladna poslopja so zastražena.

Podjetniki nočejo izplačati mezd

Delavci v Penni imajo edini izhod sodišče — in stroške

Harrisburg, Pa. — Podjetniki v tej državi niso zadovoljni le z znižanjem mezd, ampak jih v mnogih slučajih nočejo sploh izplačati. Državni departement za delo poroča, da je letos prejel teh pritožb že za \$380.000. Lani so podjetniki odnesli \$114.000 na neizplačanih mezdah.

Mesečni buletin departementa pravi, da država jako potrebuje zakona, ki bi nudil delavcem zadostno protekcijo proti tem nekrupuloznim podjetnikom. Sedaj se morajo zateči na civilno sodišče, če hočejo dobiti svoj zaslužek, kar pomeni stroške. Teh pa delavci vselej ne zmorejo, department pa tudi nima moči, da bi take podjetnike prisilil brez sodišča.

Buletin sugestira, naj država sprejme sličen zakon v tem pogledu kot ga ima Kalifornija, ki letno izterja do milijona dolarjev neizplačanih mezd.

Ribje olje v kruhu in mleku

New York, 17. dec. — Ribje olje v kruhu in mleku, dve novi živili, sta bili opisani v poročilu, katero je bilo prečitano na seji Ameriškega kemičnega inštituta. Par kapljic ribjega olja v kruhu in mleku, ki vsebujejo vse vitalne svojine vitamina D, ne bo spremenilo okusa, je rečeno v poročilu. Novo odkritje je rezultat desetletnega raziskovanja v laboratoriju univerze Columbia.

Poročilo je predložil na seji inštituta dr. Theodore F. Zunker, načelnik medicinskega departementa na omenjeni univerzi.

Hoover za obnovitev diskuzij

Administracija se vedno upa, da bo Francija revidirala svoje stališče

Washington, D. C., 17. dec. — Dasi je administracija uspešna in preprečila debato o vojnih dolgovih v senatu, se doznavajo, da predsednik Hoover nima jasnega načrta, na čigar podlagi naj bi se vršili razgovori z evropskimi dolžniki, ki niso poravnali obroke na svoje dolgove v Ameriki do 15. decembra.

To je razlog, da Hoover še ni poslal svoje poslanice, nanašajoče se na to vprašanje, kongresu. On čaka na razvoj dogodkov v Evropi, zlasti v Franciji, in upa, da bo Francija revidirala svoje stališče in plačala zapadli obrok. Hoover je še vedno za to, da kongres priključe v življenje komisijo, ki naj bi vsela v protres vprašanje revizije vojnih dolgov, toda boji se, da bi to izvalo opozicijo. Kongres in novoizvoljeni predsednik Roosevelt sta se že namreč odločno izrekli proti imenovanju take komisije.

Na podlagi zanesljivih informacij bo Hoover navel vse svoje sile, da pridobi kongres za obnovitev diskuzij o vojnih dolgovih, dasi ni upanja, da bi uspel. Čas je prekrat, kajti v marcu pride na krmilo nova administracija in bo ona morala reševati apele evropskih dolžnikov, ki zahtevajo revizijo dogovorov glede plačevanja vojnih dolgov.

Mizerija v kapitolu

Washington, D. C. — Feharska kampanja, katero je vodila Community Chest in katere cilj je bilo zbrati denar \$2.400.000 za podpiranje žrtv depresije, se je izjalovila. Prispevki, ki so prišli iz privatnih virov, znašajo le nekaj nad milijon dolarjev.

Problem podpiranja bednih je akuten. Administracija, ki je obljubila, da bo zahtevala nove aropriacije v kongresu v tem mesecu, še ni izpolnila obljube. Mestni pomožni urad je zaradi tega moral znižati podporo revšem, ki je bila že prej nizka. Razne organizacije v Washingtonu imajo sedaj na podporni listi krog 6.000 družin. Dvomljivo je, da bi kongres odobril nove aropriacije za podpiranje bednih v kapitolu pred koncem prihodnjega meseca.

Mazač obojen umora

Chicago, 17. dec. — "Doktor" Armin L. Kreutzer, bivši živnozdravnik, je bil včeraj obojen umora ženske, na kateri je izvršil nelegalno operacijo in je kmalu potem umrl.

Zrtev mazača je postala mra. Anna Bolish iz Cudahyja, Wis., ki je po operaciji umrla v neki bolnišnici v Milwaukeeju. Kreutzer se je umaknil v Chicago, milwauške avtoritete pa so naprosile čikaške oblasti, naj Kreutzerja aretirajo, kar se je zgodilo. Pravijo, da je Kreutzer izvršil večje število aborcijskih operacij tudi v Illinoisu.

ZAHTEVATA POLMILIJARDE ZA POMOČ BEDNIM

Sklad bi upravljala posebna komisija. 40% bi dobile države na podlagi prebivalstva

Washington. — (FP) — Senatorja La Follette in Costigan sta predložila nov načrt za pomoč brezposelnim, ki bi stal vladno pol milijarde dolarjev. Denar bi šel za nasičevanje ljudstva in bi ga vlada dobila od prodaje bondev.

Sklad bi upravljala posebna komisija, ki bi v dveh letih ne smeela potrošiti nad \$350.000 za upravne stroške. Člani komisije bi bili plačani le za zamudo časa in za osebne stroške. Načrt tudi določa, da predsednik ne sme imenovati več kot dveh članov vsake stranke v to komisijo, kateri bi načelovala načelnica zveznega otroškega biroja.

S tem skušata senatorja vsoti pomožno delo iz rok vladne finančne korporacije, ki ni bila s upravljanjem 300 milijonov, katere je zadnji kongres namenil za nasičevanje brezposelnih, tako generozna kot s nakazovanjem vladnih posojil v obliki su. Načrt tudi stremi za znižanjem ovir na minimum.

Če bi bil načrt bistveno odobren, bi komisija razdelila 40% od aropriirane vsote med države na podlagi prebivalstva, ostalih 60% bi pa izdala državam ali občinam, ki bi izrpalae vse virove in bi bile valed tega v nujni potrebi.

Ta denar bi ne bil posojilo, ampak direktni prispevek svobodne vlade za prehranjevanje brezposelnih in obubožanih. S tem bi se olajšalo breme posameznim državam in občinam, ki so v mnogih slučajih na pragu bankrota in ne morejo zvladati ne davkov in tudi ne dobiti novih posojil. Zvezna vlada nima teh neprilik in tudi obresti so nižje na njene zadolžnice kot pa v prvem slučaju.

Glede vsote, ki bi jo države dobile na podlagi prebivalstva, načrt določa gotove pogoje. Te kontribucije bi namreč ne amele presegati dve tretjini od vsote, ki jo potrošijo letno države ali občine iz svojih virov za pomoč žrtvam sedanjih razmer.

Drugi pogoj je, da države prevzamejo odgovornost za razdeljevanje in upravo zveznih kontribucij. Slednje bi dobile državne ali po državi priznane pomožne agencije; kjer pa teh ni, tedaj bi dobil subvencijo pa governor. S tem bi bil znižan "red tape" na minimum.

Predloga je bila izročena odseku za manufakturo, kateremu načeluje senator La Follette, ki je takoj prišel s pripravami za zasliševanje. Ta predloga je le del pomožnega načrta, ki pride pred kongres.

Zvezni otroški biro svari

Depresija je prinesla na površje nove probleme

Washington, D. C. — (FP) — Zanimanje zdravja, vzgoje in splošnega blagostanja otrok v sedajšnji krizi bo imelo usodne posledice v bodočnosti, pravi Grace Abbott, načelnica zveznega otroškega biroja v svojem poročilu kongresu. V poročilu navaja sle posledice, ki izvirajo iz ekonomskega poloma, in poziva zdravstvene in socialne agencije na boj proti destruktivnim silam, ki ogrožajo blaginjo otrok.

Biro je v zadnjih mesecih proučeval obseg otroškega dela v industrijah. Ugotovil je, da so mnogi delodajalci izkoristili depresijo za povečanje profita. Delodajalci odalavljajo odrasle delavce, na njih mesta pa postavljajo otroke in ženske, ki delajo za nizek mesec.

Abbott urgira kongres, naj podvzame potrebne korake za zaščito otrok, državnim legislaturam pa svetuje, naj podaljšajo šolsko dobo, da tako preprečijo preveliko uposlitev otrok v industrijah.

Spor med pomožne akcije in brezposelnimi

"Mleko" ni dobro niti na prahiče, pomožna akcija milijonarkega okraja pa ga daje sestrskim otrokom

Croton-On-Hudson, N. Y. — (FP) — V tem mestecu in okraju dveh ekstremov, velikega bogatstva in revščine, pomožna akcija hrani sestrskane otroke brezposelnih delavcev s posojitimi in s vojo pomožnim mlekom, ki nima nobene hranilne vrednosti. Zadevo so spravili v javnost organizirani brezposelni delavci, ki so nastopili proti takemu "prehranjevanju".

Croton-On-Hudson je majhno industrijsko mestec, s par predilnicami in manjšimi tovarnami. Je tudi središče sezonskih delavcev. V okolici, ki je med najlepšimi v deželi, so raskošne residence newyorških milijonarjev in multimilijonarjev, čijih želja je postava v tem kraju.

Mleko, ki ga dajejo brezposelnim družinam, je bilo preiskano v laboratoriju. Vsebovalo je le pol procenta smetane namesto treh in 8.1% "solida" namesto 12.5%, kot predpisuje državni zakonik za mleko, ki se pošilja na trg.

"Ne mara bi krmiti takih pomij niti mojim svinjam," je bil komentar nekega farmarja iz Peekskilla, bližnjega mesteca. "Ima manj hranilne vrednosti kot pa posneto mleko, ki ga dajem mojim praščem."

K. R. Leach od Dairymen's lige, v kateri je organiziranih 52.000 farmarjev, je rekel, da je proti zakonu prodajati tako mleko za človeško uporabo. Brezposelni pravijo, da bodo nadaljevali z bojem, da prisilijo pomožno akcijo na delitev zdravega in redilnega mleka.

Mala ententa zboruje

Dunaj, 17. dec. — Izredna in nujnostna konferenca male entente je bila včeraj otvorjena v Beogradu. Edward Beneš, Nicholas Titulescu in Boško Jevtič, zunanji ministri Čehoslovakije, Rumunije in Jugoslavije vodijo konferenco. Na dnevnem redu je vprašanje obkrožujoče politične spletakarje Italije, Bolgarske, Ogrske in Nemčije, ki so med seboj sklenile revizionistični blok za revizijo versajške mirovne pogodbe. Dalje so na dnevnem redu akutni finančni in ekonomski problemi.

Devet ljudi ubitih v železniški nesreči

Perpignan, Francija, 17. dec. — Pri koliziji dveh vlakov je včeraj izgubilo življenje devet potnikov, dvanajst pa je bilo ranjenih.

GANGEŽI HOČEJO DOBITI KONTROLA NAD UNIJO

Tajniku zagrošili, da ga odpeljejo na "izprevoz". Unija se zatekla k A. D. F.

New York. — Newyorški gangeži si še dal časa prizadevajo, da bi dobili kontrolo nad unijo izdelovalcev igrač. Kakšnih metod se poslužujejo za dosego namena, je razvidno iz sledeče zgodbe tajnika unije Jack Rosena.

Radi neznosnih razmer v tej industriji se je v pričetku leta zbrala skupina delavcev, ki so prišli do zaključka, da je edini izhod v uniji. Meseca februarja so pričeli a kampanjo, ki je v juliju rezultirala v stavki. Po treh tednih stavke se je 18 podjetnikov podalo in podpisalo pogodbo in 1.400 delavcev se je vrnila na delo. Minimalna plača je bila svržana na deset dolarjev za 46 ur dela na teden. Delavce so prej zaslužile po sedem dolarjev, mnogo izmed njih, za 50 do 60 ur dela na teden.

Takoj, ko se je stavka pričela, so prišli na posorišče tudi gangeži. Rosenu, ki je vodil piketno stražo, se je približal neki človek, ki je od njega zahteval \$50, češ, da je napravil nekaj dela za unijo. Rosen je takoj videl, s kom ima opravka in je gangeža svrnil. Ta se je nato ponudil, da je pripravljen "delati" za unijo na ta ali drug način — na piketni straži ali pa da "pridobi" neko tovarno za stavko. Tudi s tem ni bilo nič.

Za njim je prišla v urad unije skupina gangežev, ki so rekli, da "kontrolirajo šest tovarn." Te tovarne so pripravljene odstotiti uniji, če jim plača dolar za člana. Ponudba je bila odbita. Gangeži so odšli a grožnjo. Posneje jih je Rosen raskrinkal na stavkovni seji. Ko so odhajali iz dvorane, so Rosenu rekli, naj bo tih, tih se umakne iz unije, v obratnem slučaju bo šel na "izprevoz".

Prihodnji incident je bil, ko so se gangeži pripeljali v avtu mimo piketne straže in jo napadli. Bili pa so pognani v beg. Zatem so prodali svojo "protekcijo" podjetnikom.

Kmalu po končanju stavke pa so se spet vrnili in se "ponudili" uniji. Predsednika so poklicali v bližnjo restavracijo, ga rotili in mu grošili, naj unija "najame njih service." Ker niso uspeli, so drugi dan potegnili en oddelek neke tovarne na stavko — 35 delavcev. Drugi dan je bilo konec stavke, ker so od podjetnika dobili \$1.400 ali \$1.500.

Zadeva pa še ni končana. Pred par tedni: so prišli pred sejo eksekutive, kjer so pod grožnjami nasilja zahtevali in nato ponudili "več sto članov" uniji za zastopstvo v eksekutivi — z drugo besedo so zahtevali kontrolo unije. Stvar ni najmanj prijetna ne za uradnike niti za članstvo.

Za pomoč se je eksekutiva obrnila do Ameriške delavske federacije, kateri je tudi predložila aplikacijo za pridruženje. Green je delegiral Hugh Frayneja, newyorškega zastopnika federacije, naj sodeluje v akciji, da se gangežem prepreči dobiti kontrolo nad unijo. "Kdo bo zmagal: gangežstvo ali unionizem, je še vprašanje," je Jack Rosen zaključil svoje pripovedovanje.

Hči mornariškega častnika si končala življenje

New York, 17. dec. — Mrs. Reeves Brace, hči podadmirala A. L. Parsonsa, načelnika biroja zveznih ladjedelnice in pomočnik, se je včeraj obesila v svoji sobi v hotelu Clinton. Kaj je žensko pognalo v samomor, ni znano.

Kriza je paralizirala industrijsko floto v Porurju na Nemškem.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LESTYDINA SLOVENSKE NARODNE POSOPOR NE JEDNOTE Organ of and published by the Slovene National Benefit Society...

136

Datum v objavi, na primer (Nov. 20, 1921), poleg vsega...

Domovina izseljencem

V starokrajških listih čitamo sledeči govor, ki ga je imel po radiu dne 26. novembra Milan Marjanovič...

"Če bi nam težave drugih moge biti za uho v naših težavah, bi mogli lažje prenašati svoje sedanje težave, ko gledamo gospodarstvo...

V prekomorskih deželah smo imeli navado gledati obljubljene dežele in naši izseljenci so že od nekaj pošiljali svojcem v starih krajih...

V dobi narodnega pokreta leta 1903 na Hrvatskem in Dalmaciji proti Khuenu in madžarskemu nasilju, v dobi balkanskih vojn za osvoboditev...

Prvo leto po vojni so mnogi izseljenci prihili v domovino s mnogimi upi, toda počeni s posredovalci in agenti v newyorški in havreški lukji...

In potem so prišla še druga gorja. V naši državi so premnoga podjetja ustavila obrat in banke zaprle okenca, banke, v katere so naši izseljenci vlagali in preko katerih so pošiljali denar svojim rodbinam...

In tedaj je nenkrat napočila velika gospodarska kriza na vsem svetu. Tudi v Ameriki je nastala in naraščala velika nezaposlenost, borze so doživljale polome, banke so se zapirale...

Lansko leto, ko je jela tiska najhuje pritisniti, pa so naši izseljenci kljub temu prihili (Konec v drugi koloni.)

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Zastojna vožnja na tovornem

Marceline, Mo. — Na 11. novembra sem naskočil tovorni vlak na 38. cesti v Chicagu in se odpeljal proti državi Missouri...

Na nekem postajališču se je vlak ustavil. Ker nisem takoj "izstopil", me je paznik "povabil", naj to storim v njegovi navzočnosti...

Nekaj mi je šinilo v glavi: "Treba bo res naglo dol z vlaka, to je gotovo." Naglo sem se spustil na tla, potem pa sem jo brez nog ubral na farmo in v koruzo.

"Hej, hej!" se je čul klic. Nato pa "pok-pok!" Bil je strel iz puške. Oddal ga je prijazen paznik, da me prestraši, tako da se bom ustavil. Pa nisem imel časa, da bi se ustavil, ampak še bolj urno sem jo ubiral naprej...

Srečno sem torej odnesel pete, sicer bi me paznik vtaknil v kamrico, ki ji pravijo, da se šepahasta. To pa tudi dobro vem, če bi me v resnici hotel zadeti s strelom, bi to lahko storil; le prestrašiti me je hotel, pa mi ni uspelo...

Tako sem spet svobodno romal dalje, na koleh tovornega, dokler nisem prišel v Marceline. Povedati pa moram, da to ni kar tako, kajti daleč proč sem moral "izstopiti" in nadaljevati pot "cufus" celih enajst milj...

Možakarju sem povedal, da prihajam iz Monroea, Mich., kjer se dela s polno paro in da se še bo prihodnjih osem let. Pa je moško pritisnil na pedal, ki kontrolira pritek gasolina...

da nisem rekel njemu, ampak sem si mislil sam, ker do takšnega sklepa pač lahko vsak pride, ki ni udarjen s slepoto zlatih dobrih časov.

Razume se, kot sem že omenil, da je bil moj dobri farmar vesel moje poročila, tako vesel pa še ne, da bi mi dal dolar, z veseljem pa je vzel mojih 50 centov, ki sem mu jih ponudil kot povračilo za uslugo...

Najin pogovor se je razpletal o tem in onem. Povedal mi je, da se je napotil v drugo mesto, da tam dobi kakšnega delavca, ki bi mu pomagal koruzo pod streho spraviti in jo osušiti, katere je imel na tisoče bušjev. Pokazal je na polje in dostavil, da bi rad dobil kakšnega delavca z ženo. Dal bi mu 2 kravi in hišo, v kateri bi stanoval. Imel bi stalno delo pri njem. O plači, se razume, ni ničesar črnil, vprašal pa ga tudi nisem, ker je vse izgledalo, da bi moral njegov delavec z ženo vred menda od zraka živeti...

Prišel sem končno na cilj. Skoro trideset dni sem hodil na lov, sedaj pa sem že puško vrgel v koruzo in se že pripravljam na odhod nazaj proti Monroeu, Mich., kjer se nahajajo naše slavne papirnice in kjer se obetajo srebrni (čeprav so redki) dolarji. Bum ali ne, delo se da dobiti za vsakim plotom. Ker vem, da mi ga kakšna skrivnostna moč ne bo preskrbela, si ga moram poiskati sam. Sklicevati se na areto, brrrr! Saj pravim, znati je treba! Učiti se je treba in misliti, pa človek kmalu pride na pravi tir in spet se mu sreča smeje. Ne, ne smeje se, ampak reži se prav po satansko!

Frank Kroll.

Svoboda v Jugoslaviji

Pittsburgh, Pa. — Prosil bi za malo komentarja k vestem o "jugoslavanski slavnosti", ki se je vršila pred kratkim na St. Clairju v Clevelandu. Tam so slavili štirinajstletnico osvoboditve Slovencev in Hrvatov. To pomeni, da so nas Aleksander, Zivković in drugi gospodje osvobodili iz jarma Avstrije.

Kakšna je ta svoboda, dobro vemo; ve tudi oni, ki se je rodil še pred par meseci. Take svobode ni bilo niti pod Turčinom.

Z ljudmi delajo tako kot z živimi. In tudi oni Slovenci, ki so pod Italijo, imajo svobodo, kajne brat Grdina! Vi gotovo mislite biti še kak diktator za Slovence v Clevelandu in treba se bo pokloniti vam brez pomišljanja. Rojaki, bratje, prst na čelo!

Jakob Miglič.

Ogledje si — Tona Plesca

Dva svetova. Povest. Pisal Ivan Molek. Izdala Cankarjeva družba v Ljubljani. Broširana knjiga na 172. straneh, z naslovno risbo Nika Pirnata, uvo-dom Mieta Klopčiča in opombami (tolmač ameriških izrazov) založbe.

Klopčič v svojem uvodu predstavlja pisatelja starokrajski javnosti ter jo izčrpno seznanja z njegovim literarnim delom. Pri tem prizna, da je Molek, vzlic temu, da že celih 25 let deluje med ameriški Slovenci kot literat in žurnalist, v starem kraju tako rekoč — nepoznan. Kot vzrok navaja dejstvo, da Molek živi v Ameriki že 30 let in je vsa svoja dela tudi objavil v Ameriki. (Pravi vzrok leži precej globlje, v nezanimanju za naše kulturno delo; ta nebržnost je začela popačkati šele zadnja leta.) Sledi priznanje, da smo slovenski delavci v Ameriki kljub popolni prepuščenosti samim sebi (in preziranju od strani tistih krogov v stari domovini, ki amatirajo, da imajo monopol na slovensko kulturo; op. pisca) ustvarili mnogo trajnih kulturnih vrednot in da smo v več ozirih prehiteli naše brate z one strani, dasi smo številčno mnogo šibkejši. — Na koncu je na kratko orisana Molekova življenjska pot in s tem je uvod zaključen.

"Dva svetova" je dobro zasnovana, izpeljana ter obdelana povest iz življenja ameriških slovenskih priseljencev. Tona Plesca, glavna oseba, okrog katere se nizejo dejanja povesti, je doma v Beli Krajini. Nezdovoljen z majhnimi, tesnimi razmerami, kraji in ljudmi, med katerimi se je bil rodil, in kopneč — kot ujeta ptica — po svobodnem polju in razmahu, odrine po široki cesti, po kateri so odšli tisoči pred njim in drugi tisoči za njim — v tujino, katera se kaže od daleč tako vabljiva, bleščča, obetajoča... Svobode in svobodnejših ljudi gre iskati, in pa kruha...

Stotisočem je dobro poznana ta z robotnim kamenjem posuta pot, vsa zavita v meglo razočaranja, katero pretresajo štetvice ogoljufanih ljudi. Stotisoči so romali po nji in utrujeni sledili brljavi lučki upanja, ki je vedno ledela daleč, daleč pred njimi... Najprej tretji razred železnice — transportni kurniki za reveže; nato Bremen (ali Hamburg, Havre, Trst); mučen transport preko "luže"; New York s svojim mrkim, neprijaznim Ellis Islandom; nato Steeltoni — črne tovarne, dim, blato, trpljenje na eni, razšopirjeno bogastvo na drugi strani: Dva svetova...

Tona Plesca se takoj v začetku tako močno priljubi čitatelju, da se ne more ločiti od njega, dokler ga ne spremi do konca prvega dela njegovega težavnega pota (knjiga je prvi del obširnejše trilogije — troje sa... ostojnih povesti ali romanov, ki pa so bistveno zaokrožena celota). Pisatelj ga predstavi čitateljem prav takšnega, kakršen je —

brez olepšavanja in cukrenih opravilcev: preprost kmečki fant, plah in zaprt sam vase, a v srcu upornik proti vsemu obstoječemu; ukajljen in po prostostjo hrepenen mladenič, ki je baš začel spoznavati pezo razočaranja. Tona, njegove težnje in značaj so opisani odkritosrežno, brez sence laži, olepšavanja ali prikrievanja, kar daje knjigi le še večjo vrednost.

Pisatelj je pošten in odkrit s Plescem tudi kadar se dotika njegovih ljubavnih doživetij. Odkritosrežno, brez olepšavanja in sentimentalnosti pokaže tudi to stran njegovega življenja — bože, tako je bilo, pa kaj bi se tega sramovali, ko smo si v takih rešev vendar tako podobni kot jajce jajcu!

Tona pot iz Bele krajine v Ameriko in njegovo bledenje po tej deželi najbolj silnih kontrastov, je tipljena silka potov slovenskih izseljencev v Novem svetu. Vprašajte našega človeka v Ameriki, ali onega doma, ki ji je bil razočaran rekel svoj "Gud-baj!" ter se vrnil v domovino svojih dedov, in povedala vam bo: "Da, natančno tako je bilo!" Žena, ki živi v Ameriki že 25 let, je ob koncu knjige vzhiceno zakliknila: "Prav tako piše, kakor je bilo v resnici! Sama sem šla skozi veliko tega, kar je opisal!" In druga: "Nisem je mogla dati iz rok, dokler je nisem prečitala... Tako živa in resnična je!" Kaj to besede preprostih žena, katerih edina šola je bilo življenje, ne izpričujejo dovolj jasno, da je bil Molek v svojih "Dveh svetovih" izvrsten in veren portretist našega potnika — izseljenca in njegovega življenja v Ameriki? —

Trda je pot, po kateri hodi Tona Plesca, mnogi klonajo na nji ali pa se za vedno izgubijo, toda Tona se prebije ali prebrine skozi vse zapreke — skozi trpljenje, razočaranja, celo smrt očigani in tudi iz gigantskega boja med baroni bakra in njihovimi mezdinimi sužnji pride — živ in zdrav. Devet let starejši je — materialno pa je tam, kjer je bil ob prihodu v Ameriko... Devet let življenja leži pokopane za njim — ampak Tona tega ne obklopuje in ne obupuje — saj bi mu nič ne koristilo! Spokojno se ozre nazaj v preteklost — ni dvoma, da mu je malo težko, ko vidi, da mu je ostalo od teh devetih let "le pepela bridkih spominov" — potem pa odločno pravi:

"Začeti bo treba spet od kraja — ampak zdaj bom drugače sačenjal in nadaljeval."

Pisatelj zaključuje z besedami:

"Tona Plesca se ni čutil premanega. Vzlic mnogim napakam in padcem, kljub mnogim brazgotinam, sledovom ran, ki jih je zasekalo vanj življenje, je še vedno pripravljen na nove rane.

"Tona ne išče več novega sveta. Zdjaj išče novih ljudi. Ko jih najde dovolj — bo Amerika naša!"

V izražanju je pisatelj preprost, pristen in iskren. Nič v sladkorne papirčke zavitih izrazov ne rabi. Njegov jezik je pristno domač, krepek in jasen. Tisto malo "amerikanšk", ki pa so vse na svojem mestu, pa še posebej tolmačijo opombe založbe.

Ni dvoma, da se bo ta knjiga zelo priljubila našim čitateljem tukaj in onim v stari domovini — prvim, ker jim bo vzbudila spomine — vasele in nevesele — prehojenega kosa njihovega imigrantskega pota — drugim, ker jim bo povedala, kako je naš človek živel v Ameriki, se boril, padal, padal, vstajal in rlinil naprej. Komur bo prišla v roke, je ne bo odložil, dokler je ne bo do konca prečital.

Cankarjeva družba si lahko čestita! Z "Dvema svetovoma" je podala svojim članom dovršeno veren portret našega človeka v Ameriki, in obenem najboljšo izvirno leposlovno delo v svojem mladem, a plodnosnem življenju.

Vsem ljubiteljem dobrega štiva najtopleje priporočam Molekova "Dva svetova". Naroči se v "Proletarčevi" knjigarni obenem z ostalimi knjigami Cankarjeve družbe, ki stanejo a poštino vred \$1.12. Povest "Dva svetova" sama je vredna tega denarja. —

Ivan Janca.

Domovina izseljencem

iz raznih krajev v svojo staro domovino, da jo vsaj vidijo ali pa da ostanejo v njej. Udeležili so se lepega in uspešnega izseljenskega kongresa, ki se je vršil v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Sprejem, pozornost in zanimanje stare domovine zanje je napravilo na izseljence globok vtis, sprejem pri Nj. Vel. kralju na dvoru pa je bil vrhunec njihovih želja. Domovina je prvič v večjem slogu izkazala priznanje in čast izseljencem in izseljenskomu problemu. Kolikšna sreča bi bila, da se kaj podobnega zgodilo že v prvih povojnih letih, ko so naši izseljenci bili še polni nad in vere, polni volje, da bi se vrnil polni denarja in življenjskih moči. Tedaj bi bili prinesli v naše finančno, socialno in gospodarsko življenje novih moči in prihrankov, ki nam bile mnoge krize in katastrofe.

Po kongresu je bilo več konferenc in anket o izseljenskem vprašanju in vest naše javnosti se je pričela čedalje bolj brigati za našo bodočnost. Izseljenski teden, ki smo ga otvorili, naj bo nov korak k napredku in naj bo obenem dokaz, da se hočemo spomniti tistih, ki so vedno svoje misli in vsa svoja čustva obračali k nam.

Nekaj posebno lepega in globokega je v tej priveditvi. Dejstvo je, da se je začela domovina zavedati svojih izseljencev, da pričujemo skrbeti, kako bi jim pomagali tam, kjer so v največji nesreči, kadar ostanejo brez zasluzka in prihrankov, kadar se s skrbmi na obrazu obrnejo k svojemu staremu kraju, kateremu zdaj ne morejo več pošiljati svojih prihrankov, ki so jih nekoč pošiljali v tako obilni meri. Lepo je, da se je domovina spomnila te svoje dolžnosti v dobi, ko sama ječi pod hudimi udarci gospodarskih nepravil. Baš to skupno gorje pa bo zblizalo in okrepilo vezi med izseljenci in domovino.

Zveza izseljenskih organizacij, ki prireja izseljenski teden, se zaveda, da v sedanjih težkih razmerah ni lahko odstraniti to preko moči in popraviti tisto, kar se je v boljših časih opustilo. Zveza obžaluje, da zaradi tega ne bo mogla tako lahko in tako hitro olajšati gorja mnogih izseljencev. Navzlic temu pa je naša dolžnost, da izkažemo hvaležnost in da posvetimo vso svojo skrb izseljencu brez razlike, ker je del nas samih, drobec našega naroda, del našega telesa, del, ki čuti z nami vse dobro in ki deli z nami vse hudo, ki deli z nami vse vrline in naše grehe.

Mi pa, ki smo nekateri delj, drugi manj časa živeli med našimi izseljenci in sami prebivali v tujini, se zavedamo še tega, da je ostalo srce vsakega izseljenca dobro in mehko, in da tudi tedaj, če bi hotel, ne more pozabiti svojega starega kraja, svoje stare domovine, in da še danes po svojih močeh podpira svoje in pošilja denar v stare kraje. Če se tam v tujini, onstran morja med seboj deli, prepira in organizira, tedaj ravna tako ne zaradi tujih interesov in problemov, temveč zategadelj, ker se tu di mi sami delimo in zbiramo, sovražimo, ljubimo in organiziramo.

On je naš in mi smo njegovi. Zato moramo zanj skrbeti in mu moramo pomagati. Srečen bo in zadovoljen, da se mu ne bo treba več jeziti na nas, da mu ne bo treba več stradati in da se mu ne bo treba več odvrčati od domovine.

Dobro vemo, da tega ne bomo mogli storiti tako lahko, tako naglo in v zadostni meri. Toda naša dobra volja in naša ljubezen in skrb za izseljenca bo morala prejeti ali slej blagodejno odjekniti povsod tam, kjer žive v tujini naši ljudje. Gre za milijone našega naroda. Mi moramo biti pripravljene, da z ljubeznijo sprejmemo vsakega izseljenca, ki se vrne v naše kraje in da mu pomagamo tako, kakor je on skrbel za nas v tujini. Pomagati mu moramo kot bratje, kot prijatelji, kot svetovalci, ko se bo zopet naselil med nami in da stopi v naše gospodarsko in socialno življenje in da tako okrepi naše sile.

Najbolje pa jim bomo pomagali, če izpopolnimo svojo državo in razmerje v njej, če napravimo svoje razmerje prijetnejše in boljše, tako da v naši državi nikomur ne bo treba več iti v tujino, temveč da se bodo še lažje in rajši vanjo vračali tisti, ki so morali prejeti svet za novim, boljšim in srečnejšim življenjem. Če bomo vse to storili, se bodo naši izseljenci čutili doma zadovoljne in bodo povabili nazaj tudi one, ki so dozdaj morali ostati v tujini."

Naš komentar h gornjemu govoru pride jutri.

Uspešno sredstvo proti otroški mrtvičnosti

"Česke Slovo" poroča iz Prage, da se je posrečilo v Jirni pri Pragi živečemu specialistu za otroške bolezni dr. Skali-Rosenbaumu odkritje, ki lahko postane dalekosežna važnosti pri zatiranju otroške paralize. Po njegovem tolmačenju ni otroška mrtvičnost nič drugega kakor pavrsta neke pasje kuge, ki se javlja pri človeku v obliki živčne motnje. Odkritelj dela poukuse s svojim sredstvom na praktiki kliniki za otroške bolezni.

Načelo, ki ga razglasa češkoslovaški zdravnik, je popolnoma pravilno, kajti o vzročnosti med pasjo kugo in otroško paralizo so strokovnjaki že mnogo pisali in dokazovali, da ni otroška mrtvičnost nič drugega kakor posledica okužbe s pasjo boleznijo. Ta teorija pa ima tudi mnogo nasprotnikov, medtem ko se uspešno sredstvo proti bolezni sami še išče. Če se je posrečilo odkritje takšnega seruma zgoraj imenovanemu zdravniku, ni dvoma, da stoji zdravniška veda pred novimi velikimi uspehi.

Brezposelnici na novem pohodu v Washington. Slika kaže oddetek pohodnikov v Toledo, O.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 30. novembra. **Važnejše vesti na kratko**
 Velika rudniška nesreča se je pripetila v Hrastniku dne 29. novembra popoldne. V rovu na Ojstrem je eksplodiral bencin v motorju, razvili so se dušični plini in vnel se je rov. Zadušilo je šest rudarjev, tri nezavestne so spravili k zavesti, druge so rešili brez poškodb. Požar so pogasili. Mrtvi so: France Skornjak, Martin Drnož, Ignac Jazbinšek, Vinko Spajzer, Blaž Arhač in Janko Babič. Prvi trije so bili poročeni.

Iz Primorja poročajo, da je bilo zaradi zadnje amnestije vendarle izpuščenih iz zaporov in izgnanstva tudi nekaj Slovencev. Med njimi so zobozdravnik dr. Sardoč, odvetniški koncipijent dr. Dekleva, akademik Roman Pahor, Viljem Sfiligoj in drugi. A mnogo jih ni.

Rudarji protestirajo na protestnih shodih, ki jih sklicuje socialistična strokovna organizacija po vseh premogovnih revirjih, proti zločinski nameri podjetja, ki hoče spet brez nujne potrebe vreči na cesto nad 350 kopačev, samo zato, da si prihranijo izdatke. Nekaj odpuščenih bi sprejeli potem nazaj na delo, a kot vozače, ki imajo 30% manjšo plačo.

Spet dva ponarejevalca srebrnikov

V St. Vidu nad Ljubljano so orožniki aretirali dva moža, ki sta se lotila ponarejanja srebrnikov po 20 Din. Spravila sta v promet en sam komad, pa so ju že prišli in zaprli. Sreče torej nista imela nobene.

Tadva ponarejevalca sta 25-letni mizarški pomočnik Ivan Rozman iz Vižmarjev ter 24-letni Ivan Mravlje, doma od nekod iz okolice Gorice, zaposlen kot zidarski delavec pri raznih stavbenikih. Obadva sta težko živela, bila povečini brez posla. Rozman si je pomagal s harmoniko, na katero je igral po gostilnah, a vse to je bilo le malo. Doma ima Rozman ženo in dva otročka, Mravlje pa je bil sploh popolnoma brez posla: zidarske sezone je konec.

Pa sta sklenila tadva siromaka, da bi ponarečila nekaj kovanecov po 20 Din. Denarja sta imela samo 8 Din, za to vstotico sta si hotela kupiti svinca pri šentvitskih ključavničarjih. Dobil sta pri Kremžarju nekaj svinca. In sta začela čisto preprosto. Kovanec sta odtisnila v vosek in nato vliła štiri komade. Naslednji dan je Rozman v Cirmanovi trgovini kupil nekaj drobnarij in plačal s prvim ponarejencem. Bilo je v mraku, prodajalka je opazila ponarejeni srebrnik ter takoj povedala, od koga je dobila. Orožniki so aretirali najprej Rozmana, ki pa je tajil. Ko pa so mu na njegovem domu izvršili preiskavo, so našli odpadke kovin in Rozmanova žena je nazadnje priznala, da je mož res vlival denar in da je pomagal neki Ivan. Prav tedaj pa je prišel po dvorišču Ivan Mravlje. Najbrž se je hotel informirati, kako je vnovič srebrnik, ali pa sta hotela nadaljevati z vlivanjem. Orožniki so ga prijeli, izpraševali, Mravlje je v strahu ječjal in priznal, ko so našli pri njem tri ponarejene srebrnike. Oba so odvedli v ljubljanske zapore. Preiskava je dognala, da sta vliła le štiri komade in da sta vnovčila le enega.

Tragična smrt primorskega emigranta
 V Ljubljani je prebival že delj časa 26-letni Avgust Drole iz Podurka na Goriškem. Pobegnil je iz Primorja, da bi pri nas našel delo in vsaj borno življenje. Bil pa je že delj časa brez dela in brez denarja. V soboto 26. t. m. je sedel v zadružni kleti na Kongresnem trgu ter si naročil nekaj pijače, samo za štiri dinarje. Pa ker niti štirih dinarjev ni premogel, je skušal na skrivaj zbežati iz gostilne, ne da bi plačal. Toda opazili so njegov beg ter so ubrali za njim. Drole se je spustil v beg skozi park Zvezda. V temi se je zaletel v železno ograjo in padel. Dvignili so ga in spet letel nekaj korakov, nato pa se zgrudil v strašnih bolečinah in začel kričati na pomoč. Med tem je prihitel že

stražnik ter odvedel Droleta na policijo. Mislili so, da je pijan in da bolečine simulira, a ko je bruhnil kri, so poklicali zdravnika, ki je odredil takojšen prevoz v bolnico. Tamkaj so fanta takoj operirali, a pomagalo ni nič. Notranji poškodb, dobljeni ob zaletu v ograjo, je mladi primorski emigrant Drole podlegel že drugi dan. Tako je šel v smrt zaradi štirih dinarjev vina, ki si ga je privoščil v svoji bedi.

Morilec iz Dražgoš prijel?
 Pred nekaj dnevi je bilo vmljeno v Japljevo trafikko v Domžalah. V Ljubljani pa so prijeli tri potepuhe, ki so prodajali tobak, nakraden v tej trafikki. Med temi tremi vlomilci je bil aretiran tudi neki 43-letni Miha P. Zoper vse se vrši preiskava glede vlomov, ki so jih utegnili zagrešiti, zoper Miho P. pa se je uvedla tudi preiskava zaradi umora v Dražgošah, ki ga je Miha osumljen.

Poročali smo tudi v Prosveti o roparskem umoru 68-letne Marije Lotričeve in njene 32-letne hčerke Genovefe iz Dražgoš nad Železniki. Dne 3. aprila popoldne so sosedje opazili ogenj v njuni hiši na Griču, s silo so odprli vrata ter našli obe ženi na tleh mrtvi, grozno razmesarjeni, postelja pa, v kateri je popreležala starica, je gorela. Morivec je zaneel posteljo pač v upanju, da bo hiša zgorela in bodo sledovi zločina zabrisani.

Uvedena preiskava ni mogla dognati ničesar. Dognalo se je le to, da se je tiste dni potikal tam okrog stari potepuh Miha P. in da se je precej družil z obema ženskama. Po zločinu pa ga ni nihče več videl v tistih krajih. Iskali so ga, a zalotili šele zdaj, ko je minilo že osem mesecev po umoru. Miha P. taji vsako krivdo in trdi, da je na dan zločina beračil v logaškem okraju. Zdaj lažejo priči, ki bi potrdila Mihove izjave in ki jo je navedel Miha P. sam. Oblasti upajo, da bodo ta strašni umor zdaj pojasnili.

Velik požar pri Ptujju. — V soboto 26. t. m. ponoči je nenadoma nastal v gospodarstvenem poslopju posestnika Franceta Mlakarja v Novi vasi pri Rogoznici ogenj. Ker se je to poslopje držalo stanovanjske hiše, se je ogenj razširil tudi na ta del in uničil vso stavbo do tal, ostali so le ožgani zidovi. Poklicani ptujski gasilci so porabili ves trud, da so obvarovali pred požarom sosedna poslopja. Posestnik Mlakar ima škode za 80.000 Din. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen.

Bela Krajina se je letos trudila na vso moč, da privabi čim več tujcev in nedeljških izletnikov na obisk k sebi. V tem so bili posebno agilni ljubljanski belokrajinski rojaki, ki imajo svoje društvo in so po časnihki agitirali za nedeljske obiske Bele Krajine. Letošnje poletje smo imeli tudi poseben izletniški vlak vsako nedeljo do Metlike, s katerim potujejo lahko za polovico vožnje. Ti vlaki so bili skotoreda zmerom polni in vsa agitacija je bila z uspehom poplačana. Izletnikom so bili kraji všeč, vseh jim je bilo ceneno vino in zelo všeč jim je bila trgatev. Zdaj so začeli tudi v belokrajinskih metropolah, v Metliki in Črnomlju, gledati na tujski pro-

met bolj resno in v obeh teh mestih so ustanovili posebna tujsko-prometna društva, ki bodo skrbela za agitacijo, organiziranje izletov in oplaševanje mest in za vse drugo, kar spada k taki organizaciji, da uspeva.

Tihotapec ustretjen. — Čez jugoslovansko-italijansko mejo tihotapijo kavo in druge stvari. Tihotapci dobro poznajo vse mnoge skrite stezice, pa vendar pogosto naletijo na obmejnega stražnika. Tako se je zgodilo pri Novi Oselici te dni. Nekdo je prišel s italijanske strani ter na skrivaj prestopil mejo, granicar ga je opazil, poklical Stoj, a tihotapec se je spustil v beg. Granicar je ustrelil za njim ter ga zadel v hrbet, da se takoj zgrudil in umrl. Listin niso našli pri njem nobenih in še ne vedo, kdo je nesrečnež. Star je okrog 22 do 24 let in baje doma od Sentviške gore.

Rudarji protestirajo. — Zadnje dni prireja socialistična strokovna organizacija rudarjev protestne shode po vseh rudarskih revirjih Trboveljske premogokopne družbe. Na shodih nastopa kot glavni govornik tajnik sodrug Jurij Arh. Shodi se vršijo v znak protesta proti zločinskemu dejanju, ki ga namerava izvršiti podjetje. Da zniža produkcijske stroške in poveča profita, namerava družba odpuštili v vseh svojih revirjih okrog 360 samih kopačev, ki imajo družine in zaradi svoje kategorije nekoliko višjo plačo. S tem, da bi družba te kopače pometala na cesto, bi prihranila okrog 4 in pol milijona dinarjev. Obenem pa izgubijo ti kopači vse pravice do pokojnine, čeprav so vplačevali v bolniško blagajno po 20 in 30 let svoje prispevke, ki se gojijo pri vsakem rudarju v visoke tisoče. Na vprašanje strokovne organizacije pa je družba odgovorila, da bodo po možnosti sprejeli reduciranci nazaj v službo, a ne kot kopači, marveč kot vozači z dnevno plačo 28 Din. Delavci bi s tem izgubili 30 odst. na plači, izgubili bi razne ugodnosti za družine in če bi jih kesneje upokojili, jih bodo upokojili kot vozače in bodo prejeli pokojnino kot vozači z malo let službe, pa čeprav so dolga leta vplačevali prispevke po kopaški kategoriji. Zaradi nameravanih predčasnih upokojitev onih kopačev, ki so 66 odst. dela nezmožni, pa bo znova težko obremenjena bratovska skladnica, ki že zdaj jedva diha in živetari. Tako se lahko zgodi, da delavci naše težke industrije ostanejo sploh brez bolniških blagajin. Kljub mnogim protestom a strani rudarjev in drugih ustanov, bo družba nameravane redukcije najbrž sigurno izvršila.

Rudarski protestni shodi potekajo zelo burno, ker so rudarji do kraja ogorčeni in se vliža v njih skrajni obup in z njim obnem upor proti takim javnim zločinom.

Umrli so: V Renčah pri Gorici Franc Hebat, posestnik, mešar in gostilničar, v celjski bolnici občinske reva Marija Rečkova z Dobjega pri Št. Jurju ob južni železnici, 64-letni brzojavni mojster Vekoslav Končija in 28-letna posestnikova žena Neža Ramšakova iz Bezovice pri Vojniku, v graški bolnici je umrla lastnica zdravilišča Radenci, 60-letna Alojzija Wietchnig (Vilčnik), v Celju veleposestnica in lastnica pekarnice Ivana Vošnjakova.

PRIMORSKE NOVICE

NEKAJ PREGNANCEV SE JE VRNILO

Nekaj iz Idrije. — Da se raznih fašističnih proslav zaradi pritiska morajo udeleževati tudi Slovenci, je znano. Pride ukaz in če ga ne slušaš, se pripravi na preganjenje: ob prvi priliki ti bodo priredili hišno preiskavo, pri prvi priliki te aretirajo in če drugega ni, nekaj mesecev preiskovalnega zapora boš gotovo presedel. In tako se slovenski ljudje rajši udeležujejo raznih svečanosti, kadar pač morajo. Pa čeprav popolnoma tiho in molče opravijo tak ukaz, fašistično časopisje takoj razglasi vesti o "spontanih manifestacijah" vsega življa tu in tam. Tako se je zgodilo tudi v Idriji ob proslavi desetletnice fašističnega režima. Kar po obratih so bili pozvani rudarji, da se udeležijo spreveda, po obratih so se morali zbrati ter odkorakati z obratovodji na celu proti zbirališču. Tamkaj se je uredil sprevod, v katerem so bile zastopane vse fašistične organizacije, seveda predvsem žolska mladina. Na trgu je imel neki Mutto govor o zaslugah fašistov, narkar so v sprevedu odkorakali proti novemu mostu pri Sv. Križu, ko so pa tega blagoslovili, so korakali še dalje proti Marofu, ki velja precej daleč od mesta. Slovenci so se spotoma polagoma izgubljali in od marofa nazaj so morali korakati fašisti že kar bolj sami. — Umrli je v Idriji najstarejši Idrijčan Jože Krpač, star 94 let. Bil je štirideset let rudar in je potem še skoro štirideset let užival pokojnino.

Vrnili se je — v ječo. — Komaj 22-letni fant Milan Prunk iz Skofelja v Vremški dolini je šel pred leti po svetu za kruhom. Razočaran in str se je vrnil pred kratkim domov, misleč, da mu bo z amnestije odpuščen, da je iskal dela tudi v Jugoslaviji. Toda karabinjerji so ga aretirali in je bil obsojen Prunk na sedem mesecev zapora in večjo denarno kazen.

Eden, ki je bil pomilostjen. — O enem pa le poročajo, da je bil od zadnje amnestije oproščen in izpuščen iz zaporov. To je Viljem Sfiligoj (menda iz Gorice), brat zaprtga Josipa Sfiligoja. Bil je pred tremi leti obsojen na pet let zapora, pa je bil zdaj po triletni ječi izpuščen. Kazen so mu znižali za dve leti. Huda je usoda te družine. Njegov brat je bil zaprt in obsojen, oče mu je med tem umrl, nekaj svojcev je zbežalo čez mejo v Jugoslavijo, nekateri pa leže v bolniških posteljah, strti od bolezni in trpljenja.

Smrt v zaporu. — V Selu na Goriškem so neznanici odstranili s šolskega poslopja italijansko napisano tablo. Med drugimi so karabinjerji aretirali tudi Bogumila Berbuča ter ga odvedli v goriške zapore, kjer so ga vrgli v temnico. Že poprej je Berbuč bolehal za škrofulozo, tu pa se mu je zdravje tako poslabšalo, da so ga morali iz temnice prepeljati v bolnico, kjer pa je šel nekaj dni umrl. Koliko jih je, ki so že pomrli v italijanskih ječah?

Amnestirana sta bila Ciril Grmek iz Avberja pri Tomaju in Leopold Širca, doma iz Godenja pri Dutovljah. Oba sta bila pred časom obsojena na pet let preganstva. Dve leti sta bivala v pokrajini Matera, od koder sta se zdaj zaradi amnestije vrnila domov. Grmek se je vrnil v svoj

Al Smith, demokratski vodja, je postal na stara leta pevec. Pri neki priložnosti v New Yorku je zabaval druge pevce in muzikante, ko je zapel "Sidewalks of New York."

dom v Avber, kjer pa je našel dom prazen, ker so se morali njegovi svoji izseliti, Širca pa se je vrnil k staršem v Godnje.

V zapor. — Amnestija je obljubila tudi to, da ne bo kasnovan nihče od beguncev, ki se vrne prostovoljno domov. Pa se je napolni iz Jugoslavije domov v Tomaj tudi Rudolf Škerlj, po katerega je prišel oče. Toda ko je vlak prišel v Postojno, so karabinjerji sila aretirali in odgnali v tržaške zapore, oče pa je sam nadaljeval pot domov v Tomaj. To je obljuba amnestije.

Dobra plača. — Do nedavna je bil ministrski podtajnik v Rimu poslanec fašističnega parlamenta Giunta, ki ga najbrž val poznate. To je bil tisti, ki je v Trstu vodil fašistični poig Narodnega doma, na kar je bil od Mussolinija obilo poplačen. Dosegel je najlepše službe. Pred kratkim pa je prenehal biti ministrski podtajnik, ker je to baje Francija zahtevala zaradi Gluntove iredentistične propagande na Malti. Da "odlični borec" za fašistično zmago ne bi trpel s tem kakšne izgube, je bil imenovan za predsednika tržaških "Združenih ladjedelnih." Tu bo prejemal letno plačo v znesku 200.000 lir, poleg tega pa vleče še kot poslanec 24 tisoč lir. Dobra nagrada.

Kaj je špijonaža? — V Polubinu na Tolminskem je bilo pred kratkim aretiranih 5 fantov in sicer zaradi suma špijonaže. Dokaz? Pobrali so nekaj vojaške žice. Kakor pa se je zvedelo kasneje, je bilo to le maščevanje nekoga oficirja, ki so mu fantje delali napoto pri nekem dekletu. Prav tako je bilo zaradi špijonaže aretiranih 5 oseb v Podbrdu, in to zato, ker so si ogledali neki kanon. Primorski rojaki pravijo, da je vsa dežela tako polna vojaških naprav in orožja, da se človek pri vsakem koraku prestraši, ali ni mogoče na poti špijonaže.

Trst še zmerom propada: Nekaj ljubljanski ponedeljski list priobčuje te-le podatke o propadanju Trsta: Ves promet v mesecu oktobru v tržaški luki je bil letos za 35% manjši kot lani v istem mesecu. O ljudskem gibanju pa so bile objavljene te-le številke o prvem poletju tega leta: V prvi polovici 1931. leta je bilo 864 porok, letos pa samo 756; število porok je padlo torej za 13%. Rojenih je bilo v prvi polovici lanskega leta 1945, letos pa samo 1778, torej 9% manj.

Narastlo pa je število smrtnih primerov: leta 1931 v prvi polovici 1838, letos pa 2070, torej za 13% več. Če amemo verjeti tem številkam, gre torej za Trstom naglo navzdol. Trst pač nima več pravega zaledja.

Potniška ladja "Conte di Savoia", zelo lepa in precej velika ladja, je prirejena tako, da jo lahko kar hitro izpremenijo v bojno ladjo, ki bo nosila 6 topov. Tako bi se v potrebi, v vojni izpremenila v pomočno križarko. Ima veliko hitrost, 29 milj in predstavlja važno pridobitev italijanskemu bojnemu brodogradu, čeprav je za zdaj samo potniška ladja.

Se amnestiranci. — Iz Trsta poročajo, da je bilo tamkaj izpuščenih na temelju zadnje amnestije vendarle tudi nekaj nevelikih "zločincev" Slovencev, izpuščen so bili: Viktor Krašnja (odsedel štiri leta, moral bi še eno leto), akademik Anđel Kuhanja iz Trsta (odsedel dve leti, moral bi še 2), Ante Ivša, urednik Istarske Rijede (odsedel 2 leti, sedeti bi moral še 2 leti), Slavko Bevk (odsedel 2 leti, moral bi še 3 leta), Jernej Lašnik (odsedel 2 leti, moral bi še 2 leti), iz konfinacije pa so bili izpuščen: dr. Dorče Sardoč, zobozdravnik (odsedel 4 leta, moral bi še 1 leto), dr. Josip Dekleva (obsojen na 5 let, presedel 4 leta) in Roman Pahor (obsojen na 6 let, odsedel 4 leta). Vsi izpuščen so se vrnil domov, a so pod najstrožjim policijskim nadzorom. Kakor hitro jih spet obsodijo zaradi političnih zločinov, bodo morali odsedeti tudi to kazen, ki jim je bila zdaj odpuščen. Kakš je z drugimi, ki so bili obsojeni na manj od pet let, še ne vedo. Vrnili se še niso.

Nova aretacija. — Na Pivki so zaprli spet precej Slovencev, posebnost fantov. Razlogi niso znani, domnevajo pa, da so jih aretirali zaradi izrednih ukrepov izdanih zaradi velikega in brzega utrjevanja ob mejl.

Vinorodni kraji na Goriškem, posebno v Vipavski dolini, so letos hudo prizadeti. Deležje ob trgatvi je povzročilo, da je letošnje vino precej slabe kvalitete in da je slabotno. Samo 7 do 8 in pol % alkohola imajo. Obenem pa je bil izdan odlok, da se ne sme prodajati na debelo nobeno vino, ki nima vsaj 9 do 12% alkohola. In tako so s tem sadeli predvsem Vipavčane. Vinsko leto vsako leto prinese največ zaslůka, letos pa so še ob to. Če ga hočejo prodati, morajo svoja zadnja sredstva porabiti za nakup sladkorja in žganja, da zboljšajo vina. In pri tem so jim hotele storiti "uslugo" občinske uprave. Razglasilo so vabilo, naj naši vinogradniki kupujejo močno italijansko vino, s katerim lahko zmešajo svoje slabotno vino, da ga bodo lahko prodali. Imenitno usmiljenje, ali ne? Zaslůžiti hočejo nekaj s to svojo prijaznostjo, bodo slovenskih vinogradnikov hočejo izkoristiti, da bi si italijanski viniki trgovci kaj opomogli. In jamrajo tudi finanarji. Pregledovati morajo in strogo paziti, da ne bi kdo prodal preslabotnega vina. Vsa mesta so zastražena in vsakogar preiščejo, ali ne nese mogoče skrito liter vina, da bi ga prodal in za izkupček kupil vsaj sol. Tako oblasti čitijo italijansko vino in tepejo od Italijnov "odrešene rojake."

RAZNE VESTI

Vdova postala štev aleparjev
 Chicago, 17. dec. — Mrs. Mary Kera, vdova in lastnica trgovine z jestvinami, je včeraj obvestila policijo, da sta jo dva možka oslparila za \$1.900. Izpovedala je, da je pred nekaj meseci prišel v njeno trgovino neki možki, ki je dejal, da je poznal njenega moža iz otroških let, ker sta bila rojena v isti vasi v Rumuniji. Rekel je, da je njegovo ime "George". Njeno trgovino je obiskal večkrat in s vdovo sta postala dobra prijatelja. Zadnje sredo je "George" spremljal vdovo v mesto, bilu kolodvora Northwestern železnice pa je "George" naletel na svojega znanca, katerega je predstavil vdovi. Ta znanec je dejal, da je pripravljen plačati deset dolarjev na dan dvema poštenima osebam, ki bi bila pripravljena pomagati mu razdeliti \$70.000 med revele, toda vsaka oseba mora izročiti njemu vsoto tisoč dolarjev. "George" je takoj dejal, da bo dal več kot tisoč dolarjev zaeno pa je svetoval vdovi, naj ona stori isto. Vdova je res dvignila denar v banki in dan kasneje se je trojica spet sešla. Možka sta svetovala vdovi, naj dena svoj denar v kovčeg in onadva storita isto. To se je zgodilo, nakar sta kovčeg izročila vdovi in ji rekla, naj gre domov, kjer ju naj počaka. Vdova je šla domov in ker po dolgem čakanju možka nista prišla, je odprla kovčeg, v katerem je našla namesto denarja papir. Spoznala je, da je postala štev aleparjev, nakar je zadevo javila policiji.

Propadla zavarovalna družba na rubele
 Chicago. — Finančno konglirnanje propadle Illinois Life Insurance kompanije je zdaj predmet federalne preiskave. Vse kaže, da je družba kršila zavarovalniške zakone. Družba je bila pod kontrolno družino James W. Stevens. Ta družina je kontrolirala tudi Lincoln Securities Company in dva velika čilkaška hotela La Salle in Stevens. Tri zadnja podjetja so pošla milijone dolarjev iz skladov zavarovalne družbe. Samo na hotelima je 13 milijonov dolarjev posojil.

Vladna posojila za konstrukcijska dela
 Washington, D. C. — Mesto San Diego, Cal., je te dni prejelo posojilo \$2.350.000 za zgradnjo jezusa in popravila vodovodnega sistema. Mesto bo plačevalo pet odstotkov obresti na posojilo. Posojila za izvršitev javnih del sta dobili tudi mesti Winston Salem, N. C., in Little Rock, Ark.

Sole zaprte vsled influence
 Bloomington, Ind. — Zdravniške avtoritete v Smithvillu, Harrodsburgu, Kirksvillu, Trasherju, Calyju, Carterju in Sanderju so zaprle sole, ker se je pojavilo več slučajev influence.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za maj denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Delavci na Angliškem v boju proti evikacijam. Slika kaže, kako so se postavili v bran policiji, ki je hotela izgnati delavčvo družino iz stanovanja.

ŽELEZNA PETA

Jack London:

Socijalni roman — Prevod Ivan Vuk.

Ernst je začel z opisovanjem revolucionarne armade. In ko je povedal njeno moč v številnih (številke so bile zbrane po raznih državah) so začeli zborovali postajati nemirni. Na njih obrazih se je pojavila skrb in njih ustnice so se stisnile. Konečno je bila bojna rokavica vržena. Ernst je opisal internacionalno organizacijo socialistov, ki šteje poldrug milijon v Združenih državah in trindvajset in pol milijona v ostalem svetu.

"Takšna revolucionarna armada," je rekel, "močna petindvajset milijonov, je nekaj, ki si li gospodo in gospodski razred k razmišljanju. Geslo te armade je: 'Brez priznanja!' Mi zahtevamo vse, kar imate. Mi se nočemo zadovoljiti z malim, in zahtevamo vse vaše premoženje. Mi hočemo vaju oblasti in usodo sloveštva v svoje roke. Tu so naše roke. To so močne roke. Mi vam vzamemo vaše vladne urade, vaše palače in vse škriklaste sijajnosti in nato boste morali natanko tako delati za svoj kruh, kakor kmet na deželi ali izgledovani pisar v vaših glavnih mestih."

In ko je govoril, je razprostrl svoje močne roke. Kovaške roke so grabile za zrak kakor krepplji orla. Ko je tako stal tu, je bil duh vladajočega Dela, ki je svoje roke stegovalo po poslušalcih, da jih zdrobi in zmelje.

Opazila sem komaj viden trepet pri poslušalcih pred to resnično, silno in pretečo postavo revolucije. To se pravi, samo ženske so se ustrašile in na njih obrazih je bila bojazen. Ne tako moški. Ti niso spadali k brezdelnim bogatašem, nego k delovnim in poleg tega so bili lovci. Lahno mrmanje njih glasov je narakalo, se vlačilo nekaj trenutkov po zraku sam in tja in izginalo. Bil je to predhodnik renčanja, in jaz sem slisala tisti večer še večkrat — ta znak zveri v človeku, odkritosrčno njegovo prastrast. Niso se zavedali, da so povzročali ta šum. Bilo je renčanje zveri, napadane od druge zveri. In v tistem trenutku, ko sem videla ledenost v njih obrazih in plamteči bojovni ogenj v njih očeh, sem pomislila, da jim ne bo lahko odvzeti gospodstva sveta.

Ernst je nadaljeval svoje napade. Izjavil je, da govori v imenu poldrugega milijona revolucionarjev Združenih držav, ki je obdolžil kapitalističen razred, da slabo vodi človeško družbo. Naslikal je mimobežico sliko o razmerah jamejskega človeka in današnjih divjih ljudstev ter naglašal, da ti nimajo ne orodja ne strojev in socialno organizacijo, tako da je danes produkcijska moč civiliziranega človeka tisočkrat večja, nego divjega.

"Pet mož," je rekel, "lahko peče danes kruh za tisoč oseb. En sam človek lahko producira za dvestopetdeset ljudi bombaževine in za tristo volnene obleke in za tisoč ljudi čevljev in škornjev. Iz tega sledi, da bi moralo biti civiliziranemu človeku pri pravilnem gospodarstvu družbe mnogo bolj, nego jamejskemu človeku. Ali mu je? Poglejmo. V Združenih državah živj danes petnajst milijonov ljudi v bednih razmerah; to se pravi, da se ne more vzdrževati pri pomanjkanju hrane in primernem stanovanju normalna delovna sposobnost. V Združenih državah je danes zaposlenih, vključno s vašim takozvanim delavskim zaščitnim zakonom, tri milijone otrok. V dvanajstih letih se je njih število podvojilo. Rad bi vas, vodje

družbe, vprašal, zakaj niste objavili številki iz leta 1910? Odgovoril bom mesto vas. Zato ne, ker vas je bilo strah. Objava bede bi pospešila revolucijo, ki se ravno pripravljala.

Ali da se vrnemo k moji obtožbi. Ako je produkcijska moč modernega človeka tisočkrat večja od one jamejskega človeka, zakaj se nahaja danes v Združenih državah petnajst milijonov ljudi, ki nimajo primernega stanovanja in dovoljne hrane? Zakaj je potem zaposlenih v Združenih državah tri milijone otrok? Moja obtožba je upravičena. Kapitalističen razred je napačno gospodaril. V očigled dejstva, da moderni človek živi razmeroma slabše kot jamejski človek, ni mogoč noben drug zaključek, kakor ta, da je kapitalističen razred napačno gospodaril; da ste vi, spoštovana gospoda, slabo gospodarili, da ste gospodarili zločinsko in egoistično. In na to obtožbo vam je danes tukaj, iz obličja v obličje, ravnotako nemože odgovoriti, kakor ne more odgovoriti ves vaš razred poldrugemu milijonu revolucionarjev v Združenih državah. Pozivljam vas, da odgovorite. Ne morete. Glede te točke bodo vaši jeziki mutasti, akoravno boste o drugih stvareh govorili zelo obširno.

V upravljanju ste delali napačno. Naredili ste iz civilizacije klavnico. Bill ste slepi in skopi. Vi ste v dvoranah, kjer se sklepajo zakoni, vstali in izjavili, ne da bi zardeli, da je brez dela otrok dobitek nemože. Nikar zato mene ne napadajte, ker vse to je zapisano v zapiskih in govori proti vam. Vi ste potolažili svojo vest s frazami o lepih idealih in sijajni moralnosti! Skrneljivljava vas je moč in oblast, upiljanil vas je uspeh. Ali za vas ni več nade. Ste kakor trojci, ki se zbirajo v ogliščih satovja, ko jih čebele-delavke naskočijo, da uničijo njih mastno izkoriščevalno življenje. Nepraviljivte napake ste delali v upravi družbe in zato se vam ona mora odvzeti. Poldrug milijon delavcev trdi, da so pripravljeni združiti se z ostalim delavskim razredom ter vam odvzeti upravo. To pomeni revolucijo, spoštovana gospoda. Preprečite jo, ako jo morete."

Precej časa je zvenel glas Ernesta v velikem prostoru. Nato se je vzdignil tisti šum, ki se je slisal že poprej. Ducat mož je planilo po konci in zahtevalo besedo od kolonela Van Gilberta. Opazila sem, kako je gospodična Brentwood konvulzivno stresala s pleči. Za trenutek sem bila nejevoljna, ker sem mislila, da se roga Ernestu. Potem sem videlo, da to ni smeh, nego hysterija. Bila je vasa ubita, ker je povzročila vse to in tega ščuvarja privedla v ta povzvečen klub.

Kolonel Van Gilbert se ni oziral na dvanajst mož, ki so v strastni razburjenosti zahtevali besedo. Tudi njegov obraz je bil silno bled. Planil je po koncu, mahal s rokami in za trenutek je dajal od sebe pretrgane nerazumljive stavke. Nato se je zbral. Ali to niso bile besede stotisočdolarskega advokata, pa tudi način govora ni bil staromoden.

"Blodnja vseh blodenj," je vzkliknil. "Se nikoli v svojem življenju nisem slisal v eni kratki uri izraženih toliko blodenj. Poleg tega, mladič, vam moram reči, da niste povedali ničesar novega. Vse to sem se učil že na akademiji preden ste se vi rodili.

(Dalje prihodnjak.)

KAKO GA ŽIVE

Gadje v vrečah. — Napet dvoboj med žem in kačo. — Kupčija z gadi

Florijan Karlinger mu je ime. Živi sredi gozda v okolici Dunaja in se preživlja — s strupeni mi kačami.

To ni šala. Karlinger je že več let brez službe in zaslužka. Nekega dne pa je sklenil, da pojde na lov na gade — morda mu bo to toliko neslo, da se pretolče skozi življenje. Že na prvem lovu je imel arečo. Izteknil je v mahovitem zatijuh krasnega gada, ga kratkoma vtaknil v vrečo in odnesel domov. Potem je šel drugič na gadi lov. In tretjič. In vsakič je prinesel s seboj najmanj po en eksemplarček. Ko si jih je nabral deset, pa je začel z njimi kupčevati. Prodajal je "ljubke" živalce nekemu prekupčevalcu, ki je bil v zvezi s šolami in zbiralci kačje glazni. In tako se je sčasoma razvil živahno trgovanje — s strupeni mi kačami.

Ali veste, kako je človeku, če mu mrzlo zagomazi po hrbtu in mu laže stopijo pokoncu? Ne veste? Potem pa pojdite ob priložnosti s Florijanom Karlingerjem na kačji lov, in ko se boste vrnili, vas bo imel mrvični krč, živčni šok in še mravljinca vas bodo izpreletavali po hrbtu!

Prekrasen solčni dan, brez yetra. Karlinger je v dolgih hla-

čah. Spodaj so mu že nekam razcefrane in tudi čevlji niso več cel. Saj pa je Karlinger tudi že več let brez zaslužka in kače mu kaj prida ne nesejo. V roki ima navadno palico in čisto navadno vrečo. Ta vreča pa je v enem pogledu vendarle svojevrsna. Na vrhu je namreč sešita skupaj, le na sredi je majhna odprtina in iz nje moli na pol vene stara konzervna škatla. Ta škatla je spodaj brez dna, zunan pa ima pokrov, da lahko s njim konzervo in s tem tudi vrečo zapreš. Se dva kosa kruha s surovim maslom, in pripravljena sva za odhod.

Po štirih čudovito lepih urah hoda po gozdu jame Karlinger pregledovati teren. "Pazite na drevesne štore", me posvari, "tam se zverine najraje skrivajo." Florijanu je lahko govoriti: na levi in desni, vse na okoli sami štori — kam naj potem človek gleda? Trava je mehka ko svila in tla obložena s žametastim mahom. "Zdaj pa pozor!" Karlinger gre naprej. Palico ima pripravljeno v rokah, vrečo pa pod pazduho.

Zdajci nekaj zaselesti. So že tu, kače! "To je bila samo suha jelkova vejica, ki je padla na tla", me pomiri Karlinger. Počasi, brez razburjenja se plazi moj spremljevalec korak za korakom okoli drevesnih štovor in čez mahovite jase.

Pri nekem šturu se komaj zaznavno nagne visoka trava. "Je že tu!" Karlingerja strese lov-aka vročica. Bogme, stvar začne-ja iti na živce! "Poglejte v

mah!" Res, kraj štora je majhna jasa v travi in v mahu se vidi črvičast odtis. Tam leži kača. "Ali jo vidite?" Krasen eksemplar doraslega gada.

Ze je vrgel svojo široko glavno kvilku in zaikal. Hoče se skriti za štorem. Kar se je potem zgodilo, se je odigralo v nekaj sekundah. Po bliskovito je sunil Karlinger palico naprej, vendar tako, da kače ni zadel — in prav tako naglo je zasekala kača svoj strupeni zob v gorjačo. Štiri, pet strahotnih ugrizov!

Potem se kača sesede. Njena bojevitost je ponehala in zdaj pride veliki lovčev trenutek. Z enim samim gibom pritise gadovo glavo s palico ob tla in v isti mah podrži kači odprto konzervne škatle pred glavo. S spretnim manevriranjem spravi Florijan kačo do tega, da se splazi skozi škatlo v vrečo. Druge poti ji ne da. Plazivec je v najini oblasti.

Karlinger mi pokaže palico: na tistih mestih, kamor se je čača zagrizla, se leskečejo prozorne rumene kapljice. "To je strup!" Do nadaljnega je ujetnica ob strup, njene žleze so prazne. Obrneva se domov.

Ko tako eno uro hodiva, postaneva prič nenavadno zanimiva prizora. Karlinger je obe živali že od daleč zagledal. Njasi se bori jež z gadom! Skrija za drevesom pridruževa dih in opazujeva neenaki boj. Kača, prekrasen eksemplar, se junaško bori za življenje. Jež se spretno mota okoli nje in jo nabada na bodice. Obe živali se bo-

rita z vso ogorčenostjo. Zdašci pa je izpremenil taktiko: gada zavleče v bližnjo kotanjo, ga potisne ob tla in se mu zagrizne v vrat.

"Konec ga je", reče Karlinger in se oddahne. "Srečo ste imeli, take reči se ne vidijo vsak dan."

Trudna od hoje in razburjenja prideva domov. Prva najina pot je h kačjemu prekupčevalcu, ki ima pravec hlev za to golažen. Štirje veliki stekleni povezniki stoje drug zraven drugega. V dveh leno leži več kač. "Če bi povegi ujetnika samega pustila, bi od lakote umrl," mi razlaga prekupčevalec. "Gadje žo samo tedaj, če so v družbi." Skozi majhna vratca spusti Karlinger gada v poveznik. Ogorčeno se ujetnik vpenj in zaika. Njegovi tovariši ga radovedno gledajo. "Dve, tri ure se bo premetaval, potem bo pa mir," mi pove prekupčevalec.

Jens Peter Jacobsen:

ADAM IN EVA

(Iz zapuščine.)

Razumeti treba, da Adam E-ve ni ljubil. Trditi to, ni tako neresnično. Nasprotno je neresnično trditi, da je Adam E-vo ljubil. Ni je ljubil. E-ve ni mogel ljubiti. Ne tako, kakor ljudi o-če svoje hči. Zakaj E-va ni bila njegova hči. Ni je ljubil tako, kakor ljudi brat svojo sestro. Zakaj E-va ni bila njegova sestra. Ne tako, kakor ljudi daljni sorodnik. Zakaj z E-vo nista bila sorodnika. Tudi je ni ljubil tako, kakor se ljudi prijatelja. Zakaj z E-vo si nista bila prijatelja.

"... in Bog je ustvaril iz rebra, ki ga je vzel človeku, žensko bitje in ga pokazal Adamu. . . Bila sta oba naga, Adam in njegovo žensko bitje, in nista se aramovala. . ."

Adam je bil mož, popoln mož. Ali E-va ni bila ženska, popolna ženska. E-va ni bila lepa. Bila je krepka, močno razvita. Zakaj vzeta je bila iz moča. Nista se aramovala drug pred drugim. Zakaj poželenja drug po drugem nista imela. Ali počeli ženska sama sebe? Ali, poljublja moški svojo lastno roko?

Vsevedni Bog je pa vedel, da se bo zgodilo z njima tisto in bosta pozelela drug drugega. Zakaj znan mu je bil Feuerbachov stavek: Človek je, kar on je.

Zato je rekel: "Jejta!"

Od različnih dreves sta smela jesti sadje, ker sta se v tem bolj razlikovala drug od drugega. Vendar sadja z drevesa Spoznanja, ki je bilo najaljšje, nista smela jesti. Ker če bi jedla od tega drevesa, katerega sadje je najsladše, bi jedla vedno s tega drevesa in vedno tisto sadje.

In Bog je povedal to obema. Kljub temu sta pa jedla od tega drevesa in pila iz tistega vira, mislila isto, videla isto in govorila isto. . .

In sta se aramovala!

Tako je prišel padec.

E-va se je bolj kesala nego Adam. Zakaj ona ni le samo prelomila božje zapovedi, nego je k temu tudi zapeljala Adama.

Adam se je kesal, ker je prelomil božjo zapoved ter se je jezil na samega sebe, zakaj se je dal zapeljati od E-ve.

In nista več mislila isto. Ogibala sta se drug drugega. Adam zato, da bi ne bil trd z E-vo, E-va zato, da bi ji Adam ne očital. In Adam je premagoval samega sebe in se bal E-ve. In oba sta se izogibala drug drugega. Nista več jedla z istega drevesa in ne pila iz istega vira in nista več bila eno in isto.

Nastala je med njima razlika. "Tedaj so se njima odprle oči in sta spoznala, da sta naga. In naredila sta si predpasnike iz figovega listja."

Bog ni govoril enako k njima in tako je nastala med njima še večja razlika. Naredil jima je obleko iz koš in ju pognal iz raja.

"In Adam je spoznal svojo ženo E-vo."

Vendar do ljubezni ni prišlo nikdar. Zakaj vkljub vsemu se nista dovolj razlikovala drug od drugega. . .

komično ju vleče skupaj. Moški pač ne bo bolj moški, ali ženska postaja bolj ženska. Vendar popolna ženska ne bo nikdar. Največja bo pri nji brez končna privrženost.

Ta brezkončna privrženost je rešiteljica ljubezni. Zakaj če bi postala ženska popolna ženska, bi ljubezni umrla.

Radi razlike med popolnostjo in brezkončno privrženostjo nam je dana možnost, da najdemo pot k ženskemu areu. Ta razlika je vez med moškim in žensko.

Vendar ljubezni med moškim in žensko ne bo nikdar popolna, nego bo ostala vedno brezkončna privrženost.

In privrženost je lepa.

Naj živi življenje! (I. V.)

SNEŠNICE

Gospa Albina prosi svojega možička: "Tako bi se letos rada peljala na morje, veš na Rab."

Mož: "Nimam časa."

"Oh, to je pa hudo. Težkega srca bom morala sama iti. Le denar mi daj."

"Tudi to ne gre, Albina. Ne morem."

"Zakaj pa ne? Ko bom na Rabu, bom vedno mislila na tebe in na dom."

"Jaz pa mislim, da bo cenejšje, če pri meni doma vedno misliš na Rab."

"Ali je vaša žena še vedno tako fletna?"

"O ja! Samo več časa potrebuje za to."

Mihec prijoča domov: "Učitelj me vedno muči."

"Oče: "Tako? Se pojdem pri- tožiti?"

Oče in Mihec gresta k učitelju.

Oče: "Zakaj mučite mojega sinčka?"

Učitelj: "Pa res ne! Le v računstvu je fant tako slab, da se moram pošteno brigati zanj, da

POJASNILO

Valeč depresije in ogromne krize, ki je zadela tudi naše članstvo onkoma naročnike našega lista Prosveta, je potrebno, da pojasnimo tujnikom in ustopenikom Prosveta, da lahko vzamemo od naročnikov za list Prosveta naročnino tudi samo za pol leta in kjer ni drugače tudi samo za šest let. Vzemite kar se dobiti da, ker razmere zahtevajo to. List Prosveta je zelo priznati v ti krizi in zato apeliramo na tujnike in naročnike, da skušajo kjerkoli mogoče e-hraniti naročnike na dnevnik. Apeliramo tudi na posamezne naročnike, da naj če je mogoče poravnajo svoje naročnine in če ni mogoče plačati celoletno plačajo polletno naročnino, same da se obhrani list še nadalje kot dnevnik.

Philip Godina, upravitelj.

ne bo čisto zaostal. Poslušajte: Mihec, povej, koliko je tri in tri." Mihec v jok: "Poglej, papa, že spet me je začel."

Dobro gledališče

— Naše gledališče ima sedaj krasen zastor.

— Res je, gledalci vedno ob- žalujejo, če ga dvignete.

"Povejte mi, no, gospod kapelnik", vpraša gost v restavraciji, kjer je igrala godba, "ali i-grate lahko, kar kdo želi?"

"Seveda, gospod!"

"Oh, hodite no tako prijazni in igrajte partijo bilijarda, dokler ne povečerjam!"

Nobene razlike

— Pravijo, da so plavalaske mirnejšega in plemenitejšega značaja od črnolask, potem pa plavalaska, a vendar nisem opazil nobene bistvene razlike.

NAROČNIKI, POZORI!

Znamenje (Nov. 30. 1932) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, kar ni bi plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vladno napačne nazive, plitje nam doplačilo in zavolito stari in novi listov.

Naši gostoprijemci so vsi družinski tujniki in drugi naročniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.00.

Za mesto Chicago in Clevela za leto \$7.50, za pol leta \$3.75, za štano \$6.00.

Za Evropo štano za pol leta \$4.50, za vsa leta pa \$9.00.

Tednik štano za Evropo \$1.75. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: Upravništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije so vsi naročniki na list Prosveta in prijatelji eden, dva ali tri štane iz ene družine in iz enega mesta k eni naročnini. List Prosveta štano za vsa štane, za štane ali neštane \$4.00 za eno letno naročnino. Ker pa štani še plačajo pri računosti \$1.25 za tednik, so jim to prijete k naročnini. Mi pošljemo enega, dva ali tri štane iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za štane S. N. P. J. List Prosveta je valje lastnina in gotovo je stroje v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$5.00	Za Clevela in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in..... 12.00
3 tednika in..... 12.00	3 tednika in..... 18.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v plunu in si naročite Prosveta, list, ki je vaš lastnina.

Pojasnilo:—Veseli kakor hitro izterati tak štano prenaha biti član SNPJ, ali če se preseli prof od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveta, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveta vrsto \$

Ime _____ Čl. družstva št. _____
 Naslov _____
 Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od zgodnjih štano moje družine:
 Ime _____ Čl. družstva št. _____
 Ime _____ Čl. družstva št. _____
 Mesto _____ Država _____
 Nov naročnik _____ Star naročnik _____

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

PREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za venčice in shoda, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Čene umerna, unijako delo prve vrste

Štejte po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

1 WEEK TO CHRISTMAS Shop Early Mail Early Buy Christmas Seals

Agitirajte za Prosveto!